

JUHLAJULKAISU

MATTI YLÖSTALO

1917 · 4/2 · 1987

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

VAMMALA 1987. VAMMALAN KIRJAPAINO OY

ISSN 0356-7222

ISBN 951-855-087-5

ISBN 978-951-855-870-8 (PDF)

Nordens bidrag til det internasjonale advokatsamarbeid. — Advokatsamarbeidet i og utenfor Norden

1. Innledning

Vi har ansett samarbeidet mellom folkene i Norden som noe naturgitt — som noe vi uavhengig av landegrenser anser som en del av vår nordiske arv der fellestrekk i historie, kultur og noen grad sprog — ja livsvilkår med, er særlig fremtredende. Det formaliserte mellomfolkkelige samarbeidet hører derimot vår nære historie til — hva dette bidrag vil belyse for så vidt angår advokatene og deres organisasjoner.

De nordiske juristmøter går helt tilbake til 1872 og markerer innledningen til dette samarbeid. Advokatforeningssamarbeidet kom 65 år senere. I år — i 1987 — kan dette samarbeid feire 50-års jubileum. Det bredere internasjonale samarbeid kom enda senere — først etter den annen verdenskrig.

Samarbeidets vugge kom til å stå i Finland der det første *nordiske delegertmøte* ble holdt i 1937. Til nå har det vært avholdt 24 delegertmøter. I jubileumsåret er Helsingfors igjen stedet — nå for det 25. møte.¹

Finland har som vi forstår vært med fra første stund. Derfor er jeg glad for å kunne formidle en todelt hyldest gjennom dette festskrift til Finlands Advokatförbund i takknemlighet over forbundets aktive medvirkning i dette samarbeid, og til forbundets mangeårige generalsekretær, Matti Ylöstalo, for hans oppslutning om og positive bidrag til å styrke advokatsamarbeidet over landegrensene.

Også Danmark, Norge og Sverige har vært med fra første stund,

¹ Møtene har vært holdt slik:

1937 Helsingfors	1951 Stockholm	1963 København	1975 Reykjavik
1940 Stockholm	1953 Oslo	1965 Reykjavik	1977 Helsingfors
1946 Stockholm	1955 København	1967 Helsingfors	1979 Stockholm
1947 Oslo	1957 Helsingfors	1969 Stockholm	1981 Oslo
1948 København	1959 Stockholm	1971 Oslo	1983 København
1949 Helsingfors	1961 Oslo	1973 København	1985 Reykjavik

mens Island kom med i 1957. Det første delegertmøte i Island ble holdt i Reykjavik i 1965.

Det foreligger tildels fylldige referater fra de fleste delegertmøter, dog med unntagelse fra møtet i København i 1948, Helsingfors i 1949, København i 1955 og Stockholm i 1966. Noen av referatene er trykt eller omtalt i foreningenes medlemsblader eller tidsskrifter. Det samme gjelder for en rekke av de redegjørelser som har vært gitt. I *Defensor Legis* (nr. 7—8/1985, s. 350—353) er det inntatt en oppgave over diskusjons-emnene på samtlige møter i årene 1937—1985.

Også et annet nordisk samarbeidsforum ble snart etablert, idet det første *nordiske sekretærmøte* ble holdt i Oslo i dagene 31. oktober og 1. november 1938 etter innbydelse av den Norske Sakførerforenings generalsekretær, Rolf Christophersen, med tilstedeværelse av sekretærene fra sakførerorganisasjonene i Danmark, Finland, Norge og Sverige.²

De nordiske sekretærmøtene er senere blitt faste og holdes nå det år det ikke er delegertmøte. Til nå er det avholdt 24 møter.³

2. Det første delegertmøtet i Helsingfors i 1937

Den 16. august 1937 — dagen før Det 17. nordiske juristmøte — møttes representanter fra de nordiske advokatsammenslutninger i et antall av 24 i Societetshuset i Helsingfors. I protokollen fra møtet benevnes utsendingene som »delegerte». Det har da også siden gitt navnet til De nordiske delegertmøter.

Ordføreren i Finlands Advokatförbund, Lauri Castrén, ønsket deltagerne velkommen med disse ord:

² Se Axel H. Pedersen »Det danske Advokatsamfund 1919—1969», København 1969, s. 225—226 og Tidsskrift for Sveriges Advokatsamfund (TSA) 1938, s. 266.

³ Sekretærmøtene har vært holdt slik:

1938 Oslo	1964 Helsingfors
1947 Oslo	1966 Oslo
1948 Helsingfors	1968 Stockholm
1949 Stockholm	1970 København
1950 København	1973 Helsingfors
1951 Oslo	1974 Oslo
1953 Helsingfors	1976 Stockholm
1955 Stockholm	1979 København
1956 København	1980 Helsingfors
1957 Oslo	1982 Stockholm
1961 Stockholm	1984 Oslo
1962 København	1986 København

»Ärade representanter för advokatsammanslutningarna i Danmark, Norge, Sverige och Finland.

Då Den Norske Sakførerforening tog initiativ för åstadkommande av ett närmare samarbete mellan advokatsammanslutningarna i de nordiska länderna hälsades detta även av Finlands Advokatförbund med tacksam tillfredsställelse. De norska kollegernas initiativ har sedan lett därhän, att delegerade för advokatsammanslutningarna i de fyra nordiska länderna nu äro samlade i Finlands huvudstad för att närmare dryfta de frågor, som beröra utövarena av vårt ofta styvmoderligt behandlade yrke samt för att fatta beslut om bildande av ett bestående organ för tillvaratagande av våra gemensamma intressen. Suomen Asianajaliitto, Finlands Advokatförbund, den yngsta i brödraskaran, känner sig stolt över, att det första grundläggande mötet hålles i Finlands huvudstad. På Finlands Advokatförbunds vägnar hälsar jag Eder, våra ärade kolleger från Danmark, Norge och Sverige, hjärtligt välkomna til detta möte.

— — —

Det program, som föreligger vid detta möte, upptager för oss viktiga frågor, även av grundläggande natur. Den viktigaste frågan är naturligtvis att nu utstaka linjerna för ett framtida samarbete mellan de nordiska ländernas advokater. Ehuru advokatväsendet i Danmark och Norge är redan i lagstiftningsväg ordnat på ett annat och mera tillfredsställande sätt än vad förhållandet är i Sverige och Finland, finnes det dock många frågor, som beröra oss alla lika nära.

Som vi veta har det kulturella, politiska och ekonomiska samarbetet mellan de nordiska broderländerna varit intimt och resultatrikt så gott som på alla andra områden, men nu först hava advokaterna i dessa länder trätt varandra närmare och inlett, som vi hoppas, ett gott och fruktbringande samarbete för befrämjande av vår kårs gemensamma intressen.

Jag uttalar förhoppningen, att de beslut som vi vid detta möte skola fatta, föra advokatarna i de nordiska broderländerna närmare varandra och lända dem alla till verklig nytta och till uppnående av ett gott samförstånd . . .»⁴

3. Opptakten

3.1 Det norske initiativ i januar 1937

Finlands Advokatförbund fikk altså æren av å innby til det første nordiske delegertmøte, men som vi forstår utgikk initiativet fra Den Norske Sakførerforening.

⁴ Castréns åpningshilsen er inntatt som bilag til protokollen fra møtet. Protokollen kan ikke sees å være trykt. Møtet er imidlertid omtalt i Norsk Sakførerblad (NS) nr. 9/1937 s. 111.

Den norske initiativtager var Sakførerforeningens formann, Gustav Heiberg. I Hovedstyrets møte den 14. desember 1936 reiste han spørsmålet om å holde et felles skandinavisk sakføermøte i forbindelse med Det 17. nordiske juristmøte i Helsingfors i august 1937, fulgt opp i brev av 27. januar 1937 til Det danske Sagførersamfund og Sveriges Advokatsamfund med forslag om avholdelse av regelmessige møter mellom de nordiske lands sakførerorganisasjoner hvor man kunne behandle saker av felles interesse — særlig organisasjonsspørsmål.

Selve brevet har jeg ikke kunnet etterspore, men det blir referert i protokollen fra det norske hovedstyres møte den 1. mars 1937, inntatt i Norsk Sakførerblad (i det følgende forkortet til NS) nr. 3/1937, s. 44, hvorfra jeg hitsetter:

» Det vil da være naturlig å holde disse møter i forbindelse med de nordiske juristmøter. Hovedstyret forespur de to foreninger om de er enige i ønskeligheten av et slikt møte. I tilfelle av tilslutning foreslår Hovedstyret at man retter en felles henvendelse til Finlands Advokatförbund og det finske styre for de nordiske juristmøter med forslag om at der dagen etter Juristmøtets avslutning i Helsingfors i august 1937 blir holdt et nordisk sakføermøte.»

I fortsettelsen opplyses det at Det danske Sagførersamfund og Sveriges Advokatsamfund hadde gitt forslaget sin tilslutning.

I en meddelelse i det etterfølgende nummer av NS (nr. 4—5/1937, s. 61) opplyses det at Finlands Advokatförbund også hadde sluttet seg til tanken om et felles sakføermøte. Det tilføyes at Finlands Advokatförbund samtidig hadde foreslått at programmet for møtet burde utformes under en forberedende konferanse mellom representanter for de skandinaviske sakførerorganisasjoner — et møte som senere ble berammet til avholdelse i Stockholm den 31. mai 1937.

3.2. Stockholm-møtet i mai 1937

Hvilken form advokatsamarbeidet fremtidig burde få var et åpent spørsmål. Ved siden av møter mellom utsendinger (delegerte) fra hver av de deltagende foreninger, var alternativene åpne fellesmøter mellom Nordens advokater og sakførere holdt enten i tilknytning til de nordiske juristmøter eller som selvstendige møter.

Samtlige disse alternativer ble drøftet på møtet i Stockholm.

Jeg har ikke kunnet finne noe offisielt referat fra møtet, men av en omtale fra møtet i NS (nr. 6/1937, s. 72—73) fremgår at det var stor oppslutning om en tanke fremmet av Eilif Moe fra Norge om en mulig

omorganisering av de nordiske juristmøter derhen at 3. dag blir stillet til disposisjon for særskilte forhandlinger hvorved f.eks. sakførere, dommere, kriminalister og andre kunne holde egne møter.

Noe vedtak om valg av den ene eller den andre form for fremtidige møter ble ikke truffet, idet følgende forslag fremsatt av Gustav Heiberg ble enstemmig vedtatt:

»Møtet er enig om å fortsette forberedelsene til en fastere forbindelse mellom de nordiske lands advokater og sakførere og at saken behandles pånytt av et delegertmøte av de respektive lands foreningers styre, som blir å holde i Helsingfors 16. august 1937, under hvilket der så blir å forhandle med de nordiske juristmøters styre.»

4. Mer om Helsingfors-møtet i august 1937

Det var i samsvar med anbefalingene fra Stockholm-møtet da Finlands Advokatförbund i brev til søsterorganisasjonen i Danmark, Norge og Sverige av 23. juli 1937 innbød til møte i Helsingfors den 16. august 1937 med fastsettelse av dette program for møtet:⁵

Frågan om riktlinjerna för framtida samarbete emellan de nordiska advokatsammanslutningarna.
 Advokatväsendets utveckling i Finland.
 Frågan om advokatens reklam.
 Frågan om advokatens skyldighet att ställa säkerhet för eventuell skada.

Ifølge referatet fra møtet konstaterte ordføreren, Lauri Castrén, enighet om fremtidig å holde delegertmøter for drøftelse av foreningsanliggender. Antall delegerte fra hver forening skulle være høyst syv.

Om man utover et slikt nordisk foreningssamarbeide også skulle avholde særskilte nordiske advokatmøter ble som en oppfølging av vedtaket på Stockholm-møtet, igjen gjenstand for diskusjon på møtet i Helsingfors. Forslaget må trolig sees på bakgrunn av at spesielle advokatproblemer sjelden sto på dagsordenen for de nordiske juristmøter.

Gustav Heiberg innledet til diskusjon om dette spørsmål. Fra møtereferatet hitsetter jeg:

»Referenten redegjorde för samarbetets uppkomst emellan de nordiske ländernas advokater och föreslog att i anslutning till de

⁵ Brevet er inntatt som bilag 2 i referatet fra Helsingfors-møtet.

nordiska juristmöterna och dagen före dessa framledes skulle hållas ett oavhängigt möte mellan de nordiska ländernas advokater.

Beträffande mötets sammansättning ansåg referenten att ett allmänt advokatmöte, vilket förberetts av ett delegerademöte, bäst vore ägnet att tillgodose advokaternas gemensamma intressen. Detta allmänna möte skulle förberedas av därför utsedda delegerade.»

I diskusjonen som fulgte etter Heibergs innledning, var det oppslutning om hans tanker. Imidlertid pekte Yngve Schartau fra Sverige på at styret for de nordiske juristmøter kunne stille seg avvisende til avholdelse av et alment advokatmöte dagen før juristmøtet, hvortil Hj. Hellström fra Finland fremholdt at det måtte stå de nordiske advokater fritt å komme sammen dagen før Det nordiske juristmöte. Fra andre ble det pekt på at eventuelle disharmonier med Det nordiske juristmøtet måtte unngås, hvorefter ordføreren konstaterte at »møtet sålunda besluttet at ett allmänt möte med de nordiska ländernas advokater skulle hållas dagen före de nordiska juristmöterna och skulle detta allmänna möte organiseras av en därför delegerad styrelse. Att framföra mötets beslut til Det nordiska juristmötets styrelse utsågs en deputation, bestående av advokaten Heiberg, ordförande, samt ledamöterna advokaten Setterberg, höjesteretssagfører Fich och advokaten Hellström.»

Protokollen fra møtet beretter at den utpekte delegasjon forlot møtet for å være tilstede ved styremøtet i Det nordiske juristmøtet. Om resultatet av denne kontakt med juristmötets fellesstyre anføres det »att styrelsen för de nordiska juristmöterna icke hadde noget emot det beslut de delegerade för nordiska advokatsammenslutningarna fattat vid detta möte».

5. Krigsårene 1939—45

Krigen kom til å avbryte det nordiske samarbeid som var innledet, dog slik at et nytt delegertmöte ble holdt i Stockholm i begynnelsen av krigen — den 11. desember 1940 med representanter i et antall av 16 fra styrene i Det danske Sagførersamfund (2), Finlands Advokatförbund (3) og Sveriges Advokatsamfund (11).⁶

Det var ikke mulig for nordmenn å få visum for å reise til Stockholm i 1940. Ifølge opplysninger jeg har innhentet gjennom Norges Statsbaner var »Grensesone Øst» ved Fetsund-broen på Kongsvingerbanen. Visum til grensesone Øst ble alene gitt for de som var bosatt der.

⁶ Referat fra møtet er inntatt i TSA 1941, s. 52 og 85 flg.

Rent bortsett fra at det var ugjørlig på den tid å få tillatelse til å reise til Sverige, gjorde forholdene i Norge det utenkelig å skulle prioritere nordisk samarbeid. Jeg minner om at nettopp i desember 1940 nedla samtlige høyesterettsdommere sin virksomhet i protest mot okkupasjonsmaktens inngrep i Norges Høyesteretts arbeid.⁷ Derved fikk Den Norske Sakførerforening ganske andre oppgaver å arbeide med, men beretningen om det hører ikke hjemme her.

Man kan undre seg over behov for og ønskeligheten av i den foreliggende situasjon å arrangere et nordisk delegertmøte for behandling av den eneste sak som sto på dagsordenen, nemlig advokatenes formuesforvaltning.

6. Etterfølgende delegertmøter

Etter krigen ble det nordiske advokatsamarbeidet gjenopptatt etter initiativ fra Sveriges Advokatsamfund som innbød til Nordisk delegertmøte i Stockholm den 21. september 1946.

Det fortsatte samarbeid mellom de nordiske advokatororganisasjoner var igjen en hovedpost på møtet (omtalt nedenfor under pkt. 8).

Resultatet av drøftelsene oppsummeres i et vedtak med de første praktiske resultater av det nordiske advokatsamarbeid, nemlig fremtidig representasjon på de respektive foreningers årsmøter, utveksling av tidsskrifter og endelig vedtak om å holde hverandre orientert om innbydelser til å delta i det internasjonale advokatsamarbeid utenfor Norden.

Vedtaket fra Stockholm-møtet i 1946 lyder:

- »1. Delegerade för de fyra advokatsammanslutningar böra sammanträda till överläggningar en gång varje år. Antalet delegerade för varje sammanslutning bör icke överstiga fyra.
2. Sekretäremöten böra hållas i tider, som sammanslutningarnas sekretärare i samråd med resp. ordförande bestämma.
3. Efter överläggningar med styrelsen för de nordiska juristmöterna bör det ankomma på 1947 års delegerademöte att taga ställning till frågan, huruvida och när allmänt nordiskt advokatomöte skall hållas.
4. Vid varje organisations årsmöte bör närvara en representant för var och en av de övriga tre advokatsammanslutningarna.
5. Frågan om tidsskriftbyte överlämnas til sekretärarna, vilka hava att efter utredning avgive förslag i frågan til delegerademöte.

⁷ Se bl.a. *Chr. L. Jensen* i NS nr. 1/1948, s. 4, også inntatt i TSA 1948, s. 84—85.

På forslag av regjeringsadvokat Bødtker (fra Norge) enades de nærvarande slutligen om att föreslå resp. organisationers styrelser att hålla de övriga organisationernas styrelser underrättade om eventuella inbjudningar att delta i internationella advokatkongresser eller att inträda i internationella advokatorganisationer.»

I årene 1946 til og med 1949 ble delegertmøtene holdt hvert år. Det var på sistnevnte møte i Helsingfors at man ble enig om for fremtiden å holde delegertmøtene hvert annet år — en praksis som siden har vært fulgt.

Det er grunn til å merke seg at første post på dagsordenen for delegertmøtet i Oslo i 1947 var »en kort orientering om de viktigste ting som er skjedd innen hver organisasjon siden 1939» — en post som på de etterfølgende delegertmøter alltid har vært første post på møtene slik at hvert land gir en redegjørelse for behandlingen av mer prinsipielle spørsmål innenfor sin organisasjon siden det foregående delegertmøte.

Siden har det blitt tradisjon at disse redegjørelsene gis skriftlig og sendes deltagerne på forhånd. Regelmessig gir disse beretningene anledning til å utveksle synspunkter hvorved erfaringer utveksles og ideer unnfanges — alt til gjensidig nytte.

Gjennom årene har man behandlet og drøftet en rekke viktige advokatspørsmål som nettopp gjennom behandlingen i et mindre nordisk forum som et delegertmøte er, har blitt bedre belyst enn om man alene skulle basere seg på nasjonal oppfatning og praksis. Verdifulle impulser man ellers ville vært foruten har man derved kunnet nyttiggjøre seg. Det er nok den viktigste side ved det nordiske advokatsamarbeid.

Et eksempel på et samarbeidsutspill, opprinnelig reist på delegertmøtet i 1957 er den fellesuttalelse som de nordiske foreninger den 13. februar 1959 sendte Nordisk Råd vedrørende advokatenes taushetsplikt sålydende:

»De nordiske sakførerorganisasjoner har enstemmig besluttet å uttale at det i et fritt og demokratisk samfunn er ubetinget nødvendig for borgerne, at man opprettholder det prinsipp at sakførerne har både rett og plikt til å bevare taushet om de forhold som betroes dem i deres virksomhet.

Da det i de nordiske land i de senere år er vedtatt en del lovbestemmelser, som innebærer betenkelige avvikelser fra forannevnte prinsipp, vil sakførerorganisasjonene herved henstille til Nordisk Råd å ta spørsmålet opp til behandling og undersøke mulighetene av å treffe slike foranstaltninger at borgernes interesse i at taushetsplikten bevares, ikke blir krenket.»⁸

⁸ Se NS nr. 9/1958, s. 182 og 1/1959, s. 9.

7. De nordiske sekretærmøter

Sekretærmøtets hovedoppgave er å foreslå/tilrettelegge programmet for det påfølgende delegertmøte — forslag som deretter forelegges de respektive styrever for godkjenning.

I årene frem til 1953 ble det holdt årlige sekretærmøter. Men dette fant man etterhvert unødvendig for såvidt som sekretærene jo allikevel møtes på delegertmøtene. Fra 1953 har møtene stort sett vært holdt hvert annet år — fortrinnsvis i de årene det ikke holdes delegertmøte.

Møtene har til nå vært holdt vekselvis i Oslo, Helsingfors, Stockholm og København.

8. Mer om overveielser om å holde et alment nordisk advokatmøte

Jeg har allerede nevnt diskusjonen på møtene i Stockholm og Helsingfors i 1937 om fremtidig å søke avholdt almene nordiske advokatmøter.

Dette spørsmål skulle forbli et diskusjonstema i mange år. Diskusjonen ble tatt opp igjen med jevne mellomrom i etterkrigsårene for først å bli skrinlagt i 1961 — nær 25 år etter at tanken først ble reist.

Spørsmålet kom opp allerede på det første delegertmøte etter krigen i Stockholm i 1946. På delegertmøtet i Oslo i 1947 drøftes igjen spørsmålet om avholdelse av et åpent sakførermøte — nå i København i 1948 i forbindelse med Det nordiske juristmøte i København samme år. Man kom imidlertid til at man ikke ville gå inn for det. Diskusjonen på møtet i Oslo klarla enighet om at de årlige delegertmøter var tilstrekkelige.

Men saken var ikke ute av verden med det. Den kom opp igjen på møtene i Helsingfors i 1957 og Stockholm i 1959. Resultatet av drøftelsene på sistnevnte møte ble at man sluttet seg til tanken om å holde et nordisk advokatmøte i tilslutning til 1963-års nordiske juristmøte. For dette formål besluttet man å rette en henstilling til de danske advokatene om å få til et slikt møte dagen før juristmøtet. (Referatet kan ikke sees å være trykt.)

Det ble orientert om de danske overveielser på delegertmøtet i Oslo i 1961. I forbindelse med fastsettelse av stedet for delegertmøtet i 1963 opplyste den danske generalsekretær, Detlef Thomsen, at Advokatrådet hadde kommet til den oppfatning »at det vil undergrave juristmøtene om man i forbindelse med disse vil prøve å arrangere et

særskilt advokatmøte. Advokatrådet har derfor vært av den oppfatning at tiden ennå ikke var moden til dette, og at man derfor ikke hadde tatt opp med juristmøtets styre spørsmålet om å arrangere en særskilt advokatdag.»

Snarere enn at tiden ikke var moden for å søke avholdt særskilte almene advokatmøter, var trolig tiden løpt fra forslaget. Fremveksten av de internasjonale advokatorganisasjoner med sine kongresser hadde trolig gjort det mindre aktuelt og attraktivt å søke å avholde særskilte almene nordiske advokatmøter.

9. De internasjonale advokatorganisasjoner

Det kunne skrives adskillig om det internasjonale advokatsamarbeid. Det har det da også vært gjort,⁹ i særdeleshet om de enkelte kongresser som har vært holdt, men her vil jeg alene redegjøre for de nordiske advokatforeningers inntreden i dette samarbeid.

Jeg minner om at man på delegertmøtet i Stockholm i 1946 vedtok å foreslå for sine respektive styrer å holde de øvrige organisasjoners styrer underrettet om eventuelle innbydelser til å delta i internasjonale advokatkongresser eller å inntre i internasjonale advokatorganisasjoner. På delegertmøtet i Oslo i 1947 gikk man et skritt videre, idet man ifølge referatet »ble enig om at man foreløpig ikke skulle ta standpunkt til innmeldelse i International Bar Association, men foreløpig se tiden an».

Det siste vedtak kom som en konsekvens av at det ble gjort anstrengelser for å få de nordiske advokatforeninger med i de to internasjonale advokatorganisasjoner som nå konkurrerte om oppslutning, nemlig UIA og IBA.

UIA advarte mot innmeldelse i IBA vesentlig med den begrunnelse at denne organisasjon omfatter alle kategorier av jurister og derfor ikke kunne ivareta sakførernes interesser like effektivt som Unionen, som bare omfatter sakførere (se brev av 12. januar 1947, referert i NS nr. 5—6/1947, s. 43).

⁹ Se bl.a. NS nr. 5—6/1947, s. 43—44, nr. 7/1957, s. 107 og nr. 5/1962, s. 116—119, *Eilif Holmesland* i jubileumsskriftet »Den Norske Sakførerforening 1933—1958» (1958), s. 273—274, *Bertil Ahrnborg* »Internasjonelt juristsamarbeid» i TSA 1962, s. 132—144, *Axel H. Pedersen* »Det danske Advokatsamfund 1919—1969, København 1969, s. 225—299 og »An Account of the formation of the International Bar Association and a History of its Sections 1947—1983», utgitt av IBA.

9.1. Union Internationale des Avocats (UIA)

Organisasjonen ble stiftet allerede i 1927 i Belgia og omfatter kun advokatorganisasjoner, men advokater kan stå tilsluttet som individuelle medlemmer — såkalte »correspondent members». Oppslutningen fra de siste er beskjedne i Norden sammenlignet med oppslutningen om IBA. Størst er oppslutningen fra Danmark med mer enn et 20-talls individuelle medlemmer, mens f.eks. alene 6 norske advokater er individuelle medlemmer. Fransk var lenge hovedspråket. Senere er blant annet også engelsk anerkjent som offisielt språk.

Sveriges Advokatsamfund ble medlem av organisasjonen allerede før krigen — i 1936, mens Den Norske Advokatforening kom med i 1955. Det danske Advokatsamfund ble medlem i 1962, mens Finlands Advokatförbund sluttet seg til organisasjonen i 1976.

9.2. International Bar Association (IBA)

Organisasjonen ble stiftet på initiativ av American Bar Association i 1947. Som medlemmer kan opptas organisasjoner og personer tilhørende »the legal profession», definert som »practitioners of the law, including . . . attorneys, counsellors, solicitors, barristers, advocates, members of the judiciary, professors of law and other persons versed in the law» (artikkel 2.9.).

Med dette brede medlemsgrunnlag synes betegnelsen Bar Association å være for snever. Det var da også forut for stiftelsen diskusjoner nettopp om navnet,¹⁰ men man bibeholdt etter omstendighetene forslaget, idet man la vekt på at det var et godt og kort navn. Man skal imidlertid være klar over at IBA er noe mer enn en sammenslutning av advokater. Langt på vei er IBA å sammenligne med et juristforbund. Det er også tilfellet med American Bar Association som dog foreskriver at medlemmene må tilhøre »the bar».

IBA's stiftelse i 1947 var forberedt av en komite oppnevnt av American Bar Association. Overensstemmende med komiteens anbefalinger var representanter for de forskjellige lands advokatorganisasjoner invitert til å sende representanter til et møte i New York den 8. oktober 1946 for å drøfte spørsmålet om dannelsen av en internasjonal advokatorganisasjon/juristorganisasjon. Henvendelsen til Den Norske Sakførerforening er datert 2. august 1946. Tilsvarende henvendelser mottok de andre nordiske foreninger.

¹⁰ Se bl.a. meddelelser i NS nr. 3/1946, s. 41 og nr. 7—8/1946, s. 106.

Den Norske Sakførerforening anmodet Utenriksdepartementet om å be den norske ambassade i Washington eller Generalkonsulatet i New York om å sende en observatør. Dette ble imøtekommet, og visekonsul ved Generalkonsulatet i New York, Olaf Tellefsen (senere ambasadør) deltok i møtet den 8. og 9. oktober 1946. Av de øvrige nordiske land var Sveriges Advokatsamfund representert ved Axel Hemmar.

Det møtte representanter for 23 land. På møtet ble vedtatt et forslag til vedtekter for International Bar Association. Videre ble det besluttet å holde et nytt møte i New York den 17. februar 1947, hvor organisasjonen skulle konstitueres.

Spørsmålet om Den Norske Sakførerforenings medlemskap i UIA og IBA ble tatt opp på foreningens representantskapsmøte den 28. mai 1947. I referatet fra møtet opplyses det at Hovedstyret hadde besluttet å foreslå for Representantskapet »at saken utstår til etter delegertmøtet med representanter for de nordiske land som skal holdes høsten 1947. Representantskapet erklærte seg enig i dette forslag og bemyndiget Hovedstyret til deretter å fatte beslutning i saken.»

På delegertmøtet i Oslo i 1947 innledet Poul Christiansen fra Danmark til diskusjon om »spørsmålet om deltagelse i internasjonale juristorganisasjoner». Forsåvidt angikk IBA, nevnte han at »Overfor »International Bar Association» har vi i Danmark haft en sund Skepsis». På møtet ble man enig om at man foreløpig ikke skulle ta standpunkt til innmeldelse i International Bar Association, idet man ville se tiden an. (NS nr. 7—8/1948, s. 112.)

Saken kom på ny opp på delegertmøtet i København i oktober 1948. Nå foreligger det ikke noe referat fra møtet, men i dokumentene til Hovedstyrets møte den 29. november 1948 opplyses det at ingen av de øvrige lands organisasjoner hadde noe å innvende mot at Den Norske Sakførerforening meldte seg inn i IBA. Hovedstyret vedtok da også i samme møte å melde Den Norske Sakførerforening inn i IBA fra 1. januar 1949.

Forut for dette vedtak hadde Den Norske Sakførerforening møtt som observatør på møtene i UIA og IBA, henholdsvis i Brüssel i mai og Haag i august 1948. Den Hollandske Advokatforening som sto som arrangør av sistnevnte møte — IBA's 2. konferanse — hadde ivret for å få de nordiske land med i IBA — i særdeleshet ønsket man deres tilstedeværelse på Haag-konferansen.

Sveriges Advokatsamfund meldte seg også inn som medlem i IBA i 1948. Det danske Advokatsamfund ble medlem i 1954, mens Finlands Advokatförbund sluttet seg til IBA i 1963.

Nå blir man ikke medlem av IBA alene ved å melde seg inn i organisasjonen. IBA skal godkjenne innmeldingen. Den Norske Sakførerforening og Sveriges Advokatsamfund ble opptatt som medlemmer ved vedtak i IBA's styre den 23. april 1949, mens Det danske Sagførersamfund ble valgt som medlem den 13. mars 1955.

Denne redegjørelse vil ikke være fullstendig om jeg ikke også nevner at det i en årrekke har vært arbeidet for en sammenslutning av IBA og UIA. Med dette for øyet ble det i 1957 nedsatt en arbeidskomite med representanter for de to organisasjoner. Møtene har siden vært mange, men så langt har det ikke lyktes å få til en sammenslutning og utsikten til at så vil skje er ikke stor dessverre.

I forbindelse med omtalen av IBA, er det grunn til å nevne at organisasjonen holdt sin 6. konferanse i Oslo i 1956 og den 16. konferanse i Stockholm i 1976, og at to danske kolleger har innehatt IBA's fremste tillitsverv. Bernt Hjejle var således president i årene 1964—66, mens Thomas Federspiel var president i årene 1980—82. Rolf Christophersen har også gjort en fremragende innsats i IBA der han i årene 1950—1972 representerte Den Norske Advokatforening i organisasjonens styre (Council). Christophersen ble i 1957 en av IBA's første fire Assistant-Secretaries General.

Interessen for og oppslutningen om IBA har vært betydelig i Norden. Av totalt 9472 individuelle medlemmer i IBA (pr. 19. mars 1986)¹¹ kommer hele 653 eller 6,9 % fra Norden slik: Danmark 175, Finland 44, Norge 209 og Sverige 225. Til sammenligning nevnes at 515 eller 5,4 % kommer fra Vest-Tyskland, mens 205 eller 2,2 % kommer fra Frankrike.

9.3. Association Internationale des Jeunes Avocats (AIJA)

Dette er den yngste advokatorganisasjonen. Den ble stiftet i 1962. Medlemskap er åpent for — som det heter — yngre advokater. Medlemskapet opphører ved fylte 45 år. En kan saktens spørre seg om behovet for å etablere en internasjonal organisasjon for advokater opp til 45-års alder. I de nordiske land vil iallfall mange advokater endog før denne alder ha sittet i sentrale tillitsverv i sine nasjonale organisasjoner.

Det er også adgang for foreninger til å stå kollektivt tilsluttet som støttemedlem. Det danske advokatsamfund, Finlands Advokatförbund, Den Norske Advokatforening og Sveriges Advokatsamfund gikk inn som medlem i 1981.

¹¹ Tallene er hentet fra en oppgave inntatt i dokumentene til IBA's Council Meeting i Dublin i mai 1986.

Den Norske Advokatforening har tilkjennegitt at man ikke ser anledning til å delta aktivt i organisasjonens arbeid begrunnet med at man ikke kan spre ressursene på for mange organisasjoner.

AJJA holdt sin årskonferanse i Helsingfors i 1983: Københavnadvokaten P. R. Meurs-Gerken var president i organisasjonen i årene 1981—83.

9.4. Commission Consultative des Barreaux de la Communauté Européennes (CCBE)

CCBE er den rådgivende kommisjon for advokatforeningene i fellesmarkedslandene, opprettet i 1960 etter initiativ av UIA. Kommisjonen gir anbefalinger til fellesmarkedsmyndighetene i advokatspørsmål som etableringsrett og harmonisering av fellesmarkedslandenes lovregler vedrørende advokatutdannelse og advokatbeskikkelse.

Som medlem av Fellesmarkedet er Det danske Advokatsamfund representert i kommisjonen (fra 1962 som observatør), mens Den Norske Advokatforening og Sveriges Advokatsamfund er med som observatører, begge organisasjoner fra 1967. Finlands Advokatförbund møtte første gang som observatør på møtet i Oslo i 1986.

9.5. ESSEBA

ESSEBA står for English Speaking Secretaries of European Bar Associations og er et samarbeidsorgan for generalsekretærene i de europeiske advokatforeninger, etablert i 1960.

Advokatforeningens generalsekretær, Rolf Christophersen, var med fra begynnelsen av. Senere kom de øvrige nordiske advokatforeninger med slik: Det danske Advokatsamfund (1962), Sveriges Advokatsamfund (1965) og Finlands Advokatförbund (1979).

Av de øvrige advokatforeninger i Europa er disse med: The Law Society, The Law Society of Scotland, The Law Society of Ireland, The Incorporated Law Society of Northern Ireland, The German Bar Association, The Netherland Bar Association, The Swiss Bar Association og The Austrian Bar Association.

Møtene holdes en gang årlig og veksler mellom deltagerlandene. Jeg har selv hatt gleden av å være med fra 1972. Til det 25. møte i Belfast i 1984 hadde jeg latt trykke en 25-års beretning »ESSEBA 25 years». Fra denne beretning gjengir jeg (s. 5):

»A high priority function of a Bar Association or Law Society everywhere is to provide continuing education of lawyers. That the administrative heads of the same Bar Associations and Law Societies might also need continuing education has apparently not been widely appreciated. For me, the annual ESSEBA conferences are my form of continuing education. Participation in these conferences, the contacts they provide and the information one obtains — and not least the thinking which this cooperation inspires — are of use to me in my efforts to generate ideas and provide information in my own organization.»

9.6. Präsidentenkonferenz der Europäischen Anwaltorganisationen

Dette er det siste og yngste samarbeidsforum jeg vil omtale omfattende formennene i de europeiske advokatforeninger. Konferansen ble første gang holdt i 1973 etter initiativ fra Den Østerrikske Advokatforening, Österreichischer Rechtsanwaltskammertag ved dets president, dr. Walter Schuppich. Konferansen har siden årlig funnet sted i Wien i januar/februar måned, dyktig og effektivt regissert av dr. Schuppich.

Det er en virkelig europeisk konferanse for såvidt som formennene/presidentene i de fleste europeiske advokatforeninger, Sovjetunionen unntatt, deltar. Det er det eneste advokatsamarbeidsforum der øst og vest møtes. Betydningen av denne kontakt skal ikke undervurderes. Finlands Advokatförbund innså tidlig verdien av dette samarbeidsforum. Allerede i 1975 deltok formannen, Erik Salvén, i konferansen for deretter å oppmuntre og påvirke de andre nordiske advokatforeninger til å la seg representere. Senere fulgte disse etter i denne orden: Den Norske Advokatforening i 1977, Det danske Advokatsamfund og Sveriges Advokatsamfund i 1978.

10. Avslutning

Deltagelse i det internasjonale advokatsamarbeid koster penger. Mange kolleger har liten forståelse for nødvendigheten av disse utgifter. Jeg velger å avslutte med disse ord av Bernt Hjejle som ved fratreden som Advokatrådets formann i 1961, blant annet uttalte:

»Vi rejser i disse år enorme summer for at hjælpe udviklingslandene; men efter mit skøn er disse penge kastet ud af vinduet, hvis vi ikke samtidig kan bibringe disse lande forståelse for vor retskultur og vore retsbegreber. Kan vi ikke det, vil det vise sig, at de tager imod hjælpen, men stiller sig afvisende over for vort samfundssyn og vort livssyn med de alvorligste politiske og

økonomiske konsekvenser for vor verdensdel. Jeg mener derfor, at de er af meget stor betydning, at vi fortsat støtter det internationale advokatsamarbejde ikke blot ved medlemskab, men også ved at vi i langt højere grad end hidtil personligt deltager i møder og kongresser og ved enhver lejlighed prøver at skaffe os de forbindelser og påvirkningsmuligheder, vi kan. Vore norske kolleger . . . møder i stort antal til de internationale advokatmøder, hvor man træffer advokater fra de nye lande, som lytter med interesse og forsøger at danne sig en mening om det hele; dem må og skal vi i kontakt med og påvirke dem, hvis vi ønsker, de skal forstå og acceptere vor retsopfattelse og dermed også vort samfundssyn.»¹²

Og med denne påpekning av betydningen av å delta i det internasjonale advokatsamarbeide setter jeg punktum for dette bidrag.

¹² »Advokatbladet» (dansk) nr. 18/1961, s. 220 — også inntatt i TSA, 1961, s. 353—354 og NS nr. 9/1961, s. 178—179.